

Alkol Kullanım Bozukluğu Olan ve Olmayan Bireylerde Bağlanma Stilleri, Aile İşlevselliği ve Kontrol Odağının Karşılaştırılması

Comparison of Attachment Styles, Family Functioning and Locus of Control in Individuals with and without Alcohol Use Disorder

✉ Semiha Mender¹, ✉ Hande Çelikay Söyler¹, ✉ Buse Fatma Civek²

¹Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, KKTC

²Ege Üniversitesi, İzmir

ÖZ

Bu çalışma, alkol kullanım bozukluğu olan ve olmayan bireylerde bağlanma stilleri, aile işlevselliği ve kontrol odağı değişkenlerini incelemeyi amaçlamaktadır. 18-60 yaş arası alkol kullanım bozukluğu olan 51'i erkek ve 3'ü kadın 54 katılımcı, AMATEM kliniğinin ayaktan hastaları, Adsız Alkolikler toplantılarına katılanlar ve bu kişilerin yönlendirdiği kişiler arasından seçilmiştir. Kontrol grubu, yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından çalışma grubuna benzer, alkol kullanım bozukluğu ve psikolojik bozukluğu olmayan 60 katılımcıdan oluşturulmuştur. Veriler, Sosyodemografik Veri Formu, Michigan Alkolizm Tarama Testi (MAT), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE- II), Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) ve Rotter İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ) içeren bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmanın sonuçlarında, alkol kullanım bozukluğu olan katılımcıların YİYE- II kaygı ve kaçınma puanları ile RİDKOÖ puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Alkol kullanım bozukluğu olan katılımcıların, kontrol grubuna göre oldukça düşük ADÖ puanına sahip olduğu saptanmıştır. Son olarak uygulanan ölçeklerin alkol bağımlılığı üzerindeki etkileri incelenmiş ve ADÖ ve RİDKOÖ puanlarının alkol bağımlılığı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre, ADÖ puanındaki bir birim artış alkol bağımlılık riskini %95 azaltırken, RİDKOÖ puanındaki bir birim artış alkol bağımlılık riskini %31 artırmaktadır.

Anahtar sözcükler: Alkol kullanım bozukluğu, aile işlevselliği, bağlanma stilleri, kontrol odağı

ABSTRACT

This study aims to examine the variables of attachment styles, family functioning, and locus of control in individuals with and without alcohol use disorder. The 54 participants, including 51 male and 3 females with alcohol use disorder between the ages of 18-60s were chosen from the outpatients of AMATEM service, the attendants of Alcoholics Anonymous meetings, and the people referred by them. The control group consisted of 60 participants who were similar to the study group in terms of age and gender variables, without alcohol use disorder and psychological disorder. Data were collected through a questionnaire including Sociodemographic Data Form, Michigan Alcoholism Screening Test (MAST), Experiences in Close Relationships - Revised (ECR -R), Family Assessment Device (FAD), and Rotter's Locus of Control Scale (LCS). In the results of the study, it was found that the participants with alcohol use disorder had a significantly higher ECR-R anxiety and avoidance score, and LCS score than the control group. Participants with the alcohol use disorder had a considerably lower FAD score than the control group. Finally, the effects of the applied scales on alcohol addiction are analyzed and it was concluded that the scores of FAD and LCS had a statistically significant effect on alcohol addiction. Accordingly, an increase in the FAD score by one unit reduces the alcohol addiction risk by 95%, while an increase in the LCS score by one unit increases the alcohol addiction risk by 31%.

Keywords: Alcohol use disorder, attachment styles, family functioning, locus of control

Giriş

Alkol kullanım bozukluğu, kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığını, aile, sosyal ve iş uyumunu bozabilecek şekilde fazla ve tekrarlayan biçimde alkol alma, alkol alma isteği ve durumunu kontrol edememe ve durduramama ile karakterize bir bozukluktur (Köroğlu 2016). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre dünya çapında yaklaşık 237 milyon erkek ve 46 milyon kadın alkol kullanım bozukluğuna sahip olmakla birlikte, zararlı alkol kullanımının dörtte üçü erkek olmak üzere yaklaşık 3 milyon kişinin ölümüyle sonuçlandığı bildirilmektedir. Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından 2019 yılında yayınlanan Türkiye Uyuşturucu Raporuna göre Türkiye'de alkol kullanım oranı erkeklerde %34.3, kadınlarda ise %10.7'dir. Türkiye'de alkol bağımlılığı yaygınlığı 1.6 olarak belirtilirken, alkol kullanım bozukluğu yaygınlığı ise 4.8 olarak bildirilmektedir (Dünya Sağlık Örgütü 2018).

Alkol kullanım bozukluğu biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenlere bağlı olan biyopsikososyal bir bozukluk olduğundan, oluşumuna katkı sağlayan çeşitli faktörlerin anlaşılması önemlidir (Dalmış ve ark. 2014). Yetişkinlikte alkol kullanım bozukluğuna yol açabilecek en önemli etkenlerden biri, erken yaşam deneyimleri ve bu dönemlerde oluşturduğumuz bağlanma biçimleridir (Murase ve ark. 2021). Bowlby'nin Bağlanma Kuramına göre bağlanma, kişinin erken yaşlarda bakım verenleriyle geliştirdiği güçlü duygusal bağdır (Bowlby 1969). Kurama göre, erken yaşam deneyimleri, özellikle ayrılık, travma ve önemli kişilerin kaybı gibi yakın ilişkilerden kaynaklanan sorunlar, sonraki yıllarda görülen kaygı, öfke, depresyon, duygusal kopukluk, kendini ve duygularını kontrol etme kapasitesi ile yakından ilişkilidir (Sümer ve ark. 2015). Yetişkin bağlanma araştırmalarının çoğu, Hazan ve Shaver (1990) tarafından Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) üç bağlanma stilinden (güvenli, kaçınan ve kararsız) yola çıkarak geliştirilen ölçüm yöntemini kullanır ve bunlardan biri olan Bartholomew ve Horowitz'in (1991) dört kategorili bağlanma modeli (güvenli, korkulu-kaçınan, kaygılı-saplantılı ve kayıtsız-kaçınan) zamanla alanda en çok kabul gören yaklaşım haline gelmiştir.

Kaygılı ve kaçınmacı davranışlar sergileyen insanlar, kişinin duygu durumunu kontrol etme yeteneği olarak bilinen duygu düzenleme konusunda temel zorluklara sahiptir. Duygu düzenleme ile ilgili sorunların ardından duyguları düzenlemeye yardımcı olmak amacıyla alkole duyulan ihtiyaç, alkol kullanım bozukluğuna yol açabilmektedir (Sümer ve ark. 2015). Bu bilgiler ışığında ilgili literatür incelendiğinde alkol ve madde kullanımı ile güvensiz ve kaçınmacı bağlanma arasında pozitif bir ilişki varken (Howard ve Medway 2004, Caspers ve ark. 2005, Borhani 2013), güvenli bağlanma arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir (Massey ve ark. 2014). Şimşek (2020) bağlanmanın alkol bağımlılığın birden çok basamağı ile ilişkili olduğunu belirtirken, Kocaoğlu (2018) benzer şekilde alkol ve madde kullananlar arasında bağlanma stilleri ve bağımlılık basamakları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Aile özellikleri de bağımlılığın oluşumu ve gelişiminde etkili olan temel faktörlerden biridir (Ögel ve ark. 2017). Aile işlevlerinden biri yerine getirilmediğinde aile işlevselliği bozulmakta, alkol ve madde bağımlılığı gibi birçok kişisel ve toplumsal sorun ortaya çıkmaktadır (Küçükşen ve ark. 2016). McMaster Aile İşlevleri Modeline göre, ailenin yapısı ve özelliklerini yansıtan aile işlevleri, problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme ve davranış kontrolü boyutlarından oluşmaktadır (Epstein ve ark. 1983). Düşük aile işlevselliği ve ebeveyn kontrolünden yoksun olmanın alkol tüketimini arttırdığı gözlemlenmiştir (Tütüncü 2020). Önceki araştırmalar zayıf aile bağlarının, olumsuz aile ilişkilerinin, otoriter ebeveynliğin, tutarsız duygusal tepkiler almanın, çocuklukta istismar ve ihmale maruz kalmanın yetişkinlikte alkol bağımlılığına yol açabileceği gösterilmiştir (Nomura ve ark. 2002, Akfert ve ark. 2009, Tütüncü 2020).

Alkol kullanım bozukluğunun gelişimini etkileyen diğer bir faktör de kişinin sahip olduğu kontrol odağı ve dolayısıyla kişinin alkol içme davranışı üzerindeki gücüdür (Nurmedov ve ark. 2015). İçsel kontrol odağı, kişinin kendi davranışlarından ve yaşamında meydana gelen olaylardan sorumlu olduğuna dair inancını ifade ederken, dışsal kontrol odağı, kişinin yaşamında meydana gelen olayları çeşitli dış etkenlere atfederek üzerinde kontrol sahibi olmadığına dair inancı ifade etmektedir (Rotter 1966). İç kontrol odağına sahip kişiler başarılarını içselleştirmekte, kendilerine ve yeteneklerine daha fazla güvenmekteyken, dış kontrol odağına sahip kişiler daha kaygılı ve şüpheli olma eğilimindedirler (Gezgin 2010). Alkol bağımlılığı olan bireylerde kontrolsüz alkol tüketiminin dış denetim odağına sahip olma ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Engin ve Savaşan 2012, Dalmış ve ark. 2014). Benzer bir gözlem Şenel (2013) tarafından alkol sorunu olan ve olmayan kişiler üzerinde yapılmış ve alkol sorunu olan kişilerin dış denetim odağının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Pektaş ve arkadaşlarının (2003) remisyondaki alkol bağımlılarıyla yaptıkları çalışmada dış kontrol odağına sahip olanlarda nüksün daha sık meydana geldiği gösterilmiştir.

Bu çalışmada alkol kullanım bozukluğu olan ve olmayan bireylerin bağlanma stilleri, aile işlevselliği ve kontrol odağı açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Dahası, bu çalışma sosyo-demografik faktörlerin alkol kullanım bozukluğunu yordama gücünü inceleyecektir. Bu araştırma, artan alkol kullanımıyla birlikte bağımlılığı etkilediği düşünülen bağlanma stilleri, aile işlevselliği ve kontrol odağı değişkenlerinin

ülkemiz literatüründe birlikte incelendiği ilk çalışma olması açısından önemlidir. Alkole bağlı psikolojik sorunların ele alınmasında bu psikolojik faktörlerin değerlendirilmesinin, bağımlılığın tedavisi ve önlenmesine yönelik programlara fayda sağlayacağına inanılmaktadır.

Yöntem

Örneklem

Bu karşılaştırmalı çalışmada örneklem, AMATEM servisinde ayakta tedavi görenler, Adsız Alkolikler toplantısına katılanlar ve bu kişiler aracılığıyla irtibata geçilen kişilerden alınmıştır. Michigan Alkolizm Tarama Testi'nden 7'den yüksek puan alan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 18-60 yaşları arasındaki 51 erkek ve 3 kadın olmak üzere toplam 54 katılımcı bu çalışmaya dahil edilmiştir.

Uygulama

Michigan Alkolizm Tarama Testi'nden 7'nin altında puan alan, yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından klinik gruba benzer, herhangi bir psikolojik rahatsızlığı bulunmayan 60 gönüllü katılımcı karşılaştırma grubu olarak normal popülasyondan rastgele seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak katılımcılara Sosyodemografik Veri Formu, Michigan Alkolizm Tarama Testi (MATT), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri- II (YİYE- II), Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) ve Rotter İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği'ni (RİDKOÖ) içeren bir anket verilmiştir. Çalışmanın başında tüm katılımcılardan yazılı bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Veriler 27 Kasım 2020 - 24 Aralık 2020 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışma Yakın Doğu Üniversitesi Araştırma Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Tarih ve Onay Numarası: 30 Aralık 2020 ve 2020/823).

Veri Toplama Araçları

Sosyodemografik Veri Formu

Katılımcıların yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, çalışma durumu, sosyal güvencesi ve aylık gelirini içeren sosyodemografik verileri alındı.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II

Fraley ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilen ölçek Sümer (2006) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Yetişkinlikte bağlanma boyutlarını ölçmek amacıyla tasarlanan 36 maddelik ölçek, bağlanmaya bağlı kaygı ve kaçınma davranışlarını temsil eden iki faktörlü bir yapıya sahiptir. Ölçekte yer alan 18 madde kaçınan bağlanma boyutunu ölçerken, kalan 18 madde kaygılı bağlanma boyutunu ölçmektedir. Sümer (2006) tarafından yapılan Türkçe uyarlamada kaygılı ve kaçınan boyutları için Cronbach alfa güvenirlik katsayısı sırasıyla 0.86 ve 0.90 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada YİYE-II ölçeğinin toplam Cronbach Alpha puanı 0.889 olarak bulunmuştur.

Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ)

Epstein ve arkadaşları (1983) tarafından aile işlevselliğini değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçek Bulut (1990) tarafından Türk popülasyonuna uyarlanmıştır. Problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevleri ölçen yedi alt ölçeği vardır. Toplam 60 maddeden her bir madde 1.00 (sağlıklı) ve 4.00 (sağlıksız) arasında puan almaktadır. 2.00'in üzerindeki ortalama puanlar, aile işlevselliğinde sağlıksız bir yöne işaret etmektedir. Her alt ölçeğin iç tutarlılığı 0,72 ile 0,92 arasında hesaplanmıştır (Cronbach alfa). Türk örnekleme, her bir alt ölçek için 38 ila 86 arasında değişen iç tutarlılık (Cronbach Alpha) ile onaylanmıştır.

Rotter İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ)

Rotter (1966) tarafından bireyin iç-dış kontrol düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek 29 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte dışsallık içeren 23 madde 1 puan almakta, toplam puan 0 ile 23 arasında değişmektedir. Kalan 6 madde, testin amacını belirsiz hale getirmek için eklenmiştir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, bireyin dış kontrol odağı inancının daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Spearman-Brown ve KR-20 güvenirlik katsayısı .65 ve .79 arasında hesaplanırken test-tekrar test güvenirlik katsayısı .49 ve .83. arasında hesaplanmıştır. Dağ (1991) tarafından yapılan Türkçe uyarlamasının test-tekrar test güvenirliği, Cronbach alfa iç tutarlılığı ve KR-20 güvenirlik katsayısı sırasıyla .70, .68, $r=.83$ olarak hesaplanmıştır.

Michigan Alkolizm Tarama Testi (MATT)

Bu ölçek Gibbs (1983) tarafından alkol bağımlılığı olan bireyleri, bağımlılık düzeylerini ve alkol bağımlılığı geliştirme riski taşıyanları belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Coşkunol ve arkadaşları (1995) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek, alkol tüketimi ve sonuçlarına ilişkin, alkolün bireyler, kişilerarası ilişkiler, iş performansı ve sağlık üzerindeki etkilerini sorgulayan 25 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerden alınan toplam puanın 5 ve üzeri olması alkol bağımlılığını, toplam puanının 4 olması muhtemel bağımlılığı, toplam puanının 3 ve altı olması kişinin alkol bağımlılığı olmadığını göstermektedir. Kesme noktası 5 ile 9 arasında iken ölçeğin Türkçe versiyonunun güvenilirliği .79, geçerliliği .99'dur (Coşkunol ve ark. 1995).

İstatistiksel Analiz

Verilerin istatistiksel analizleri Statistical Package for Social Sciences, sürüm 24.0 yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Alkol kullanım bozukluğu olan ve olmayan bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin frekans analizi ve alkol kullanma alışkanlıklarının dağılımı verilmiş ve bu değişkenlerin karşılaştırılmasında Pearson ki-kare testi kullanılmıştır. Aile Değerlendirme Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği-II ve Rotter İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği puanlarının normalliği Shapiro Wilk testi ve Kolmogorov-Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. Normallik varsayımı karşılanmadığından iki grubu karşılaştırmak için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Medeni durum, çalışma durumu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği-II, Aile Değerlendirme Ölçeği ve Rotter İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği puanlarının alkol bağımlılığı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla lojistik regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Alkol kullanım bozukluğu olan 51 (%94,44) erkek, 3 (%5,56) kadın olmak üzere toplam 54 kişi ve alkol kullanım bozukluğu olmayan 57 (%95) erkek ve 3 (%5) kadın olmak üzere toplam 60 kişi çalışmaya katılmıştır. Alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin %29,63'ü 27 yaş altı, %40,74'ü 28-35 yaş arası, %29,63'ü 36 yaş üstü, %31,48'i bekar, %57,41'i evli, %11,11'inin boşanmış olduğu belirlenmiştir. Alkol kullanım bozukluğu olmayan bireylerin %30,0'u 27 yaş altı, %36,67'si 28-35 yaş arası, %33,33'ü 36 yaş üstü, %40,0'i bekar, %60,0'i evli olarak saptanmıştır. Bunun yanında eğitim düzeyi, çalışma durumu, sosyal güvenlik ve aylık gelir Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Alkol bağımlılığı olan ve olmayan bireylerin sosyo-demografik özellikleri								
	Kontrol		Bağımlı		Toplam		X ²	P
	N	%	n	%	n	%		
Cinsiyet								
Kadın	3	5,00	3	5,56	6	5,26	0,018	0,894
Erkek	57	95,00	51	94,44	108	94,74		
Yaş grubu								
27 yaş ve altı	18	30,00	16	29,63	34	29,82	0,247	0,884
28-35 yaş	22	36,67	22	40,74	44	38,60		
36 yaş ve üzeri	20	33,33	16	29,63	36	31,58		
Medeni durum								
Bekar	24	40,00	17	31,48	41	35,96	7,273	0,026*
Evli	36	60,00	31	57,41	67	58,77		
Boşanmış	0	0,00	6	11,11	6	5,26		
Eğitim durumu								
İlköğretim ve altı	5	8,33	10	18,52	15	13,16	22,354	0,000*
Lise	14	23,33	31	57,41	45	39,47		
Üniversite ve üzeri	41	68,33	13	24,07	54	47,37		
Çalışma durumu								
Çalışan	54	90,00	37	68,52	91	79,82	8,143	0,004*
Çalışmayan	6	10,00	17	31,48	23	20,18		
Sosyal güvence								
Var	57	95,00	31	57,41	88	77,19	22,814	0,000*
Yok	3	5,00	23	42,59	26	22,81		
Aylık gelir								
3000 TL ve altı	15	25,00	21	38,89	36	31,58	4,697	0,096
3001-5000 TL arası	21	35,00	21	38,89	42	36,84		
5001 TL ve üzeri	24	40,00	12	22,22	36	31,58		

*p<0,05 (Pearson ki kare testi)

Araştırmaya katılan alkol kullanım bozukluğu olan ve olmayan bireyler arasında medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve sosyal güvence durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p < 0,05$). Alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin alkol kullanım bozukluğu olmayan bireylere göre ilköğretim mezunu ve boşanmış olma oranının daha yüksek, çalışma durumu ve sosyal güvence oranının ise daha düşük olduğu saptanmıştır. Alkol kullanım bozukluğu olan ve olmayan bireyler arasında cinsiyet, yaş ve aylık gelir açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 1).

Tablo 2'de alkol kullanım bozukluğu olan ve olmayan bireylerin alkol kullanma sıklığı, alkol türü, ilk alkol kullanma yaşı, alkol tüketim miktarı ve tek seferde 6 standart ve üzeri içki içme sıklığı gibi alkol kullanım alışkanlıkları verilmektedir. Alkol kullanma bozukluğu olan grupta alkol kullanma sıklığı, alkol tüketim miktarı ve bir seferde 6 standart ve üzeri içki içme sıklığının kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$). Ek olarak alkol kullanma bozukluğu olan grubun 13 yaşından önce alkol kullanmaya başlama oranı kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$).

Tablo 2. Alkol bağımlılığı olan ve olmayan bireylerin alkol kullanma alışkanlıkları								
	Kontrol		Bağımlı		Toplam		X ²	P
	n	%	n	%	n	%		
Alkol kullanma sıklığı								
Hiç kullanmayan	8	13,33	0	0,00	8	7,02	77,015	0,000*
Sadece 1 kez	8	13,33	0	0,00	8	7,02		
Ayda 1-2 kez	33	55,00	1	1,85	34	29,82		
Haftada 1-5 kez	11	18,33	33	61,11	44	38,60		
Hemen her gün	0	0,00	20	37,04	20	17,54		
Alkol türü								
Bira	23	44,23	15	27,78	38	35,85		
Rakı	21	40,38	19	35,19	40	37,74		
Şarap	2	3,85	11	20,37	13	12,26		
Viski	6	11,54	2	3,70	8	7,55		
Votka	0	0,00	7	12,96	7	6,60		
İlk alkol kullanma yaşı								
13 yaş ve altı	3	5,77	35	64,81	38	35,85	53,388	0,000*
14-15 yaş	11	21,15	14	25,93	25	23,58		
16-17 yaş	18	34,62	4	7,41	22	20,75		
18 yaş ve üzeri	20	38,46	1	1,85	21	19,81		
Alkol tüketim miktarı								
Hiç	14	23,33	0	0,00	14	12,28	84,271	0,000*
1-2 std. İçki	22	36,67	0	0,00	22	19,30		
3-4 std. İçki	15	25,00	0	0,00	15	13,16		
5-6 std. İçki	9	15,00	42	77,78	51	44,74		
7 ve daha fazla	0	0,00	12	22,22	12	10,53		
Tek seferde 6 std. ve üzeri içki içme sıklığı								
Hiç	33	55,00	0	0,00	33	28,95	106,436	0,000*
Ayda birden az	15	25,00	0	0,00	15	13,16		
Ayda bir	10	16,67	0	0,00	10	8,77		
Haftada bir	2	3,33	33	61,11	35	30,70		
Yaklaşık her gün	0	0,00	21	38,89	21	18,42		

* $p < 0,05$ (Pearson ki kare testi)

Tablo 3'te görüldüğü üzere alkol kullanım bozukluğu olan grupta MATT puanı ortalaması $13,07 \pm 3,38$, minimum puan 8, maksimum puan 20 iken kontrol grubunda MATT puanı ortalaması $3,53 \pm 1,0$, minimum puan 2 ve maksimum puan 6 olarak bulunmuştur. Alkol kullanım bozukluğu olan grubun MAST puanının kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Alkol kullanım bozukluğu olan grubun YİYE-II'de kaygılı bağlanma alt boyutundan ortalama $3,88 \pm 1,36$, kaçınan bağlanma alt boyutundan ortalama $3,49 \pm 1,09$ puan alırken, kontrol grubunun YİYE-II'de kaygılı bağlanma alt boyutundan ortalama $2,60 \pm 0,85$ puan, kaçınan bağlanma alt boyutundan ortalama $2,19 \pm 0,77$ puan aldığı saptanmıştır. Alkol kullanım bozukluğu olan grubun YİYE-II kaygı ve kaçınma puanı kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$) (Tablo 3).

Alkol kullanım bozukluğu olan grupta RİDKOÖ puanı $16,56 \pm 3,62$ iken, kontrol grubunda RİDKOÖ puanı $10,03 \pm 4,01$ olarak bulunmuştur. Alkol kullanım bozukluğu olan grubun RİDKOÖ puanının kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Alkol bağımlılığı olan ve olmayan bireylerin Michigan Alkol Tarama Testi, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, Rotter İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Grup	N	\bar{x}	S	M	Min	Max	SO	Z	P
MATT	Kontrol	60	3.53	1.00	3.00	2.00	6.00	30.50	-9.441	0.000*
	Bağımlı	54	13.07	3.38	12.50	8.00	20.00	87.50		
Kaygılı	Kontrol	60	2.60	0.85	2.44	1.00	5.22	42.39	-5.146	0.000*
	Bağımlı	54	3.88	1.36	3.78	1.28	6.33	74.29		
Kaçınmacı	Kontrol	60	2.19	0.77	2.06	1.00	4.22	39.58	-6.103	0.000*
	Bağımlı	54	3.49	1.09	3.33	1.33	5.56	77.41		
Rotter İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği	Kontrol	60	10.03	4.01	10.00	1.00	19.00	36.96	-7.010	0.000*
	Bağımlı	54	16.56	3.62	17.00	7.00	23.00	80.32		

*p<0,05 (Mann-Whitney U testi)

ADÖ puanları ile ilgili olarak (Tablo 4), sonuçlar, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verme, davranış kontrolü ve genel işlev alt boyutlarında kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde daha düşük puana sahip olduğunu göstermiştir (p <0,05).

Tablo 4. Alkol bağımlılığı olan ve olmayan bireylerin Aile Değerlendirme Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Grup	n	\bar{x}	s	M	Min	Max	SO	Z	p
Problem çözme	Kontrol	60	3,43	0,49	3,50	2,33	4,00	79,14	-7,391	0,000*
	Bağımlı	54	2,30	0,67	2,17	1,17	4,00	33,45		
İletişim	Kontrol	60	3,51	0,37	3,56	2,33	4,00	80,08	-7,702	0,000*
	Bağımlı	54	2,65	0,51	2,67	1,56	4,00	32,42		
Roller	Kontrol	60	3,13	0,36	3,18	2,09	3,82	78,58	-7,186	0,000*
	Bağımlı	54	2,30	0,52	2,23	1,18	3,36	34,08		
Duygusal tepki verebilme	Kontrol	60	3,53	0,56	3,67	1,67	4,50	78,01	-7,008	0,000*
	Bağımlı	54	2,36	0,77	2,33	1,00	4,00	34,71		
Gereken ilgiyi gösterme	Kontrol	60	2,83	0,37	2,86	1,71	4,00	72,89	-5,272	0,000*
	Bağımlı	54	2,39	0,43	2,43	1,43	3,14	40,40		
Davranış kontrolü	Kontrol	60	3,06	0,35	3,00	2,22	3,67	66,26	-2,998	0,003*
	Bağımlı	54	2,85	0,33	2,83	2,11	3,67	47,77		
Genel İşlevler	Kontrol	60	3,69	0,33	3,83	2,42	4,25	80,82	-7,955	0,000*
	Bağımlı	54	2,53	0,64	2,46	1,67	4,00	31,59		
Aile Değerlendirme Ölçeği	Kontrol	60	3,31	0,28	3,37	2,36	3,83	80,29	-7,761	0,000*
	Bağımlı	54	2,48	0,45	2,41	1,85	3,61	32,18		

*p<0,05 (Mann-Whitney U testi)

Medeni durum, çalışma durumu, YİYE-II puanları, ADÖ puanları ve RİDKOÖ puanlarının alkol bağımlılığı üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla lojistik regresyon analizi kullanılarak oluşturulan model istatistiksel olarak anlamlıdır ve modelin tahmin edilebilirlik oranı %92,9 ve varyansı %74,7'dir. Medeni durum, çalışma durumu ve YİYE-II puanlarının alkol bağımlılığı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir (p>0,05). ADÖ puanları ve RİDKOÖ puanları alkol bağımlılığı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahiptir (p<0,05). Buna göre ADÖ puanındaki 1 birimlik artış alkol bağımlılık riskini %95 oranında azaltırken RİDKOÖ puanındaki 1 birimlik artış alkol bağımlılık riskini %31 artırmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Medeni durum, çalışma durumu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, Aile Değerlendirme Ölçeği ve Rotter İç-Dış Kontrol Odaklılık Ölçeği puanlarının alkol bağımlılığına etkisi

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	%95 G.A.	
							Alt	Üst
Kaygılı	0,42	0,34	1,49	1,00	0,223	1,52	0,78	2,97
Kaçınmacı	0,31	0,39	0,62	1,00	0,430	1,36	0,63	2,93
Aile Değerlendirme Ölçeği	-3,02	0,92	10,87	1,00	0,001*	0,05	0,01	0,29
Rotter İç-Dış Kontrol Odaklılık	0,27	0,10	6,94	1,00	0,008*	1,31	1,07	1,60
Medeni durum			2,51	2,00	0,285			
Medeni durum (Bekar)	-19,83	13705,02	0,00	1,00	0,999	0,00	0,00	.
Medeni durum (Boşanmış)	-18,64	13705,02	0,00	1,00	0,999	0,00	0,00	.
Çalışma durumu (Çalışan)	-1,15	0,87	1,76	1,00	0,185	0,32	0,06	1,73
Sabit	23,10	13705,02	0,00	1,00	0,999			

*p<0,05 R²=0,747

Tartışma

Bu çalışmanın bulguları alkol kullanım bozukluğu olan erkek bireylerin oranının kadınlara göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu sonuç Türkiye'de yapılan birçok çalışmadaki sonuçlar ile benzerlik göstermektedir (Zorlu ve ark. 2011, Bilim Şenel 2013, Vatanserver 2016, Karaağaç ve ark. 2017, Mutlu ve Öztürk Sarıkaya 2019). Ülkemizde kolektivist kültürün hakim olduğu ve kadınların yoğun alkol kullanımına yönelik toplumsal algının kötü olduğu düşünüldüğünde, araştırma sonuçlarının öngörülebilir olduğu söylenebilir. Türkiye İstatistik Yıllığı'na (2016) göre alkol kullanıcıları arasında en yüksek yaş grubu 25-34'tür. Çalışmamızda da benzer sonuçlar elde edilmiş olup, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin çoğunluğunun 28-35 yaş aralığında olduğu saptanmıştır.

Bu çalışmanın sonuçları, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerde boşanma oranının, alkol kullanım bozukluğu olmayan bireylere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, düzenli olarak alkol tüketen ve bağımlılığı olan kişilerde boşanma oranının daha yüksek olduğunu gösteren önceki çalışmalarla uyumludur (İnce ve ark. 2002, Kaplan ve Sadock 2004, Chasan 2010, Vatanserver 2016). Bu sonuç, evli olmanın alkol kullanımı ve bağımlılığı üzerinde koruyucu etkisinin yanı sıra sosyal desteğin daha fazla algılanmasında yararlı olduğunu düşündürmektedir (Yüncü ve ark. 2013).

Sonuçlar, alkol kullanım sıklığı, alkol tüketim miktarı ve bir seferde 6 standart içki veya daha fazlasını içme sıklığının alkol kullanım bozukluğu olan bireylerde alkol kullanım bozukluğu olmayan bireylere göre daha yüksek olduğunu göstermiştir ve sonuçlar literatürle paralellik göstermektedir (Akvardar ve Uçku 2010, Chasan 2010, Güngör ve ark. 2013, Bilim Şenel 2013, Dalmiş ve ark. 2014, Akyel 2016).

Mevcut veriler, alkol kullanım bozukluğu olan kişilerde alkole başlama yaşının, alkol kullanım bozukluğu olmayan bireylere göre daha genç olduğunu göstermektedir. Alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin çoğunluğunun 12 yaşından önce içmeye başladığı, alkol kullanım bozukluğu olmayan bireylerin çoğunluğunun ise ilk kez 17 yaş ve üzerinde alkol kullandığı saptanmıştır. Bu bulgu, alkol kullanım bozukluğu olan kişilerin daha genç yaşlarda alkol kullanmaya başladıklarını gösteren çalışmalarla uyumludur (Demirbaş ve ark. 2004, Kural ve ark. 2005, Öner ve ark. 2006, Chasan 2010, Çataloğlu 2011, Güngör ve ark. 2013, Erdem 2019). Alkole başlama yaşının düşürülmesinin alkol bağımlılığı geliştirme olasılığını etkilediği, özellikle on iki yaşından önce başlamanın, geç ergenlik döneminde zararlı alkol kullanımına veya sorunlu içme davranışına neden olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir (İlhan ve ark. 2002). Ayrıca 10-12 yaşları arasındaki erken ergenliğin zararlı alkol kullanımına ve bağımlılığa yatkınlık dönemi olduğu öne sürülmüştür (Gruber ve ark. 1996, İlhan ve ark. 2002).

Araştırma sonuçları, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin kaygılı ve kaçınan bağlanma eğilimlerinin, alkol kullanım bozukluğu olmayan bireylere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda daha önce yapılan birçok çalışmada alkol ve madde kullanımı ile kaygılı ve kaçınan bağlanma arasında pozitif, güvenli bağlanma ile alkol ve madde kullanımı arasında negatif bir ilişki bulunmuştur (McNally ve ark. 2003, Aydoğdu ve Çam 2013, Massey ve ark. 2014, Sümer ve ark. 2015, Tunçay 2020, Köşger ve Altınöz 2020). Bu açıdan bakıldığında, alkol bağımlılığının temelinde duygu düzenleme güçlüklerinin yattığı düşünüldüğünde, duygu düzenleme gerektiren bir durumda duygu durumunu düzenleme amacıyla kaygılı ve kaçınan davranışların ortaya çıktığı söylenebilir.

Önceki çalışmalar, ebeveyn tutumlarının ve aile işlevselliğinin bağımlılığın öngörülmesinde, gelişmesinde ve sürdürülmesinde önemli faktörler olduğunu göstermiştir (Matejevic ve ark. 2014, Ögel ve ark. 2017). Bu çalışmada, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin, alkol kullanmayan bireylere göre problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verme, duygusal katılım, davranış kontrolü ve genel işlevler açısından ailelerini sağlıklı olarak algıladıkları bulunmuştur. Alkol kullanım bozukluğu olan erkekler ve eşleri ile yapılan başka bir çalışmanın sonucu, çalışmamızın bulgularına paralel olarak, her iki cinsiyetin de aile işlevselliğini, özellikle roller, duygusal tepki verme ve duygusal katılım alt boyutlarında sağlıklı olarak algıladığını göstermiştir (Pektaş ve ark. 2003). Üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada ise düşük düzeyde duygusal bağlanma, otoriter ebeveynlik ve ebeveyn ilişkilerinde tutarsızlığın alkol kullanımını yordadığı sonucuna varılmıştır. (Kolay Akfert ve ark. 2009). Bu sonuçlar, sağlıklı aile ilişkilerinin ve ebeveynlik stillerinin alkol bağımlılığı üzerindeki önemine dair bir içgörüyü kazandırmaktadır.

Bu değişkenler birbirinden bağımsız değerlendirilmekle birlikte birbirini tamamlayan ve birbiriyle ilişkili değişkenlerdir. Önceki araştırmalar, ebeveynlik tarzının bir kişinin geliştirdiği bağlanma stilini etkilediğini göstermiştir; örneğin ailede sergilenen sıcak ebeveynlik tarzı ve güçlü iletişim, güvenli bağlanma ile ilişkilidir (Daniel 2020). İlgi ve dikkatin eksik, iletişimin yetersiz olduğu ailelerde, olumsuz benlik imajı ve düşük benlik saygısı, kişinin kendine karşı oluşturduğu şüphecilğe yol açmakta ve bu da çalışmamızın bir diğer değişkeni olan

kontrol odağına bizi götürmektedir. Alanyazın ışığında alkol sorunu yaşayan kişilerde dış denetim odağı yöneliminin daha yüksek olduğu görülmektedir (Pehtaş ve ark. 2003, Engin ve Savaşan 2012, Bilim Şenel 2013, Dalmış ve ark. 2014, Şeytan 2018, Keskin 2019, Er 2020). Bright ve arkadaşları (2013), alkol sorunu olmayan kişilerin daha aktif bir iç kontrol yönelimine sahip olduklarını, alkol sorunu olan kişilerin ise iç kontrol odağı gerektiren davranışlarda daha pasif olduklarını saptamıştır. Bu çalışmanın sonuçları, diğer araştırmalarla uyumlu olarak, alkol kullanım bozukluğu olan bireylerin alkol kullanım bozukluğu olmayan bireylere göre daha yüksek dış kontrol odağı yönelimine sahip olduğunu göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında, alkol bağımlısı olan kişilerin öz denetimlerini dışsallaştırdıkları ve olayların nedeni olarak dış faktörleri gördükleri iddia edilebilir.

Bu çalışmada medeni durum, çalışma durumu, bağlanma stilleri, aile işlevselliği ve kontrol odağının alkol bağımlılığı üzerindeki etkisi lojistik regresyon analizi ile incelenmiştir. Medeni durum, çalışma durumu ve bağlanma biçimlerinin alkol bağımlılığını yordama gücünün olmadığı saptanmıştır. Ancak çalışma, aile işlevselliği ve kontrol odağı değişkenlerinin alkol bağımlılığını yordadığını açıkça göstermiştir. Mevcut veriler, aile işlevselliğindeki bir birimlik artışın alkol bağımlılığı riskini %95 oranında azalttığını ve dış denetim odağındaki bir birimlik artışın alkol bağımlılığı riskini %31 oranında artırdığını göstermektedir. Sonuçlar, sağlıklı bir aile işleyişine sahip olmanın önemini alkol bağımlılığına karşı koruyucu olduğunu noktasıyla göstermektedir. Ayrıca sonuçlar, dış kontrol odağına sahip olmanın alkol bağımlılığı riskini artırdığını göstermektedir.

Araştırma, aile işlevselliği ve kontrol odağı değişkenlerinin alkol bağımlılığı ile karşılıklı ilişkisini gösterirken, bağlanma biçimleri, aile işlevselliği ve kontrol odağı değişkenlerinin alkol kullanım bozukluğu olan ve olmayan katılımcılar arasında farklılık gösterdiğini göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, sağlıklı aile işleyişine sahip bir ortamda büyümenin, bir kişinin geliştirdiği bağlanma stilleri ve kişinin sahip olduğu kontrol odağını etkilediği için, işlevsiz bağlanma stilleri ve kontrol odağı yarattığı varsayılmaktadır. Sağlıklı aile işleyişinin bir sonucu olarak ortaya çıkan işlevsiz bağlanma biçimlerinin ve kontrol odağının, kişinin duygularını düzenleme yeteneğini etkilediğine ve başa çıkma mekanizması olarak alkol tüketimine katkıda bulunduğu inanılmaktadır.

Araştırmanın sınırlılıklarından biri, örneklem büyüklüğünün küçük olması ve İzmir ilinde ikamet eden kişilerle sınırlı olmasıdır. Gelecekteki araştırmaların genellenebilirlik için kadın sayısının artırılmasıyla daha geniş bir örnekleme yapılması gerekmektedir.

Sonuç

Sağlıklı bir aile ortamı, alkolün zararlı kullanımına zemin hazırladığından, alkol bağımlılığı tedavisinde aile ilişkilerinin olumlu yönde geliştirilmesine ağırlık verilmesi önerilmektedir. Tedavi öncesinde bağlanma biçimlerinin değerlendirilmesi ve tedavide duyu düzenleme stratejilerine öncelik verilerek güvensiz bağlanma biçimlerinin dönüştürmesin amaçlanması önerilmektedir. Alkol kullanım bozukluklarını önleyici çalışmalarda, özellikle erken ergenlik dönemindeki yaş gruplarının hedeflenmesi önerilebilir. Bu bağlamda erken ergenlik döneminde yaş gruplarına duyu düzenleme ve stresle baş etme stratejileri konusunda eğitimler verilebilir. Çalışmanın bulgularının mesleğe yeni bir bakış açısı getirmesi ve bağımlılık tedavisi alanında çalışan ve klinik görüşmeleri yapılandıran klinisyenlere fayda sağlaması bekleniyor.

Kaynaklar

- Ainsworth M, Blehar M, Waters E, Wall S (1978) Patterns of Attachment: a Psychological Study of the Strange Situation. London, Psychology Press.
- Akfert KS, Çakıcı E, Çakıcı M (2009) Üniversite öğrencilerinde sigara-alkol kullanımı ve aile sorunları ile ilişkisi. Anadolu Psikiyatri Derg, 10:40-47.
- Akvardar Y, Uçku R (2010) Alkol kullanım sorunları nasıl önlenir? Alkol kullanım bozukluklarının tanı ve tedavisinde kısa müdahale yaklaşımı. Anadolu Psikiyatri Derg, 11:51-59.
- Akyel B (2016) Alkol Bağımlılığı Şiddeti Ölçeği'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği (Yüksek Lisans Tezi). İzmir, Ege Üniversitesi.
- Aydoğdu H, Çam MO (2013) Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve sosyal destek algıları yönünden karşılaştırılması. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 4:137-144.
- Bartholomew K, Horowitz LM (1991) Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. J. Pers. Soc. Psychol, 61:226-244.
- Bilim Şenel G (2013) Alkol sorunu yaşayan ve yaşamayan bireylerin suçluluk utanç duyguları, stresle başa çıkma tarzları ve iç-dış kontrol odağı açısından karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, Maltepe Üniversitesi.
- Borhani Y (2013) Substance abuse and insecure attachment styles: a relational study. LUX: A Journal of Transdisciplinary Writing and Research from Claremont Graduate University, 2:4.
- Bowlby J (1969) Attachment and Loss: Vol. 1: Attachment. New York, Basic Books.

- Bright SJ, Kane R, Marsh A, Bishop B (2013) Psychometric properties of the locus of control of behavior scale (LCBS) among Australians seeking alcohol and other drug (AOD) treatment. *Aust Psycholog*, 48:172-177.
- Bulut I (1990) Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı. Ankara, Özgüneliş Matbaası.
- Caspers KM, Cadoret RJ, Langbehn D, Yucuis R, Troutman B (2005) Contributions of attachment style and perceived social support to lifetime use of illicit substances. *Addict Behav*, 30:1007-1011.
- Chasan N (2010) Alkol bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ilişkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, Maltepe Üniversitesi.
- Coşkunol H, Bağdiken İ, Sorias S, Saygılı R (1995) Michigan Alkolizm Tarama Testinin (MATT) geçerliliği. *Ege Tıp Dergisi*, 34:15-18.
- Çataloğlu B (2011) Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin psikolojik sağlamlık ve aile işlevleri açısından karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi). İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Dağ İ (1991) Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği'nin (RİDKOÖ) üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliliği. *Psikoloji Dergisi*, 7:10-16.
- Dalmış A, Akvardar Y, Eresen Ç, Kızıldağ S, Akpulat U, Yıldırımcan Ş et al. (2014) Türk toplumunda dopamin2 reseptör geninin ve kişilik özelliklerinin alkol bağımlılığındaki rolü. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 15:192-199.
- Demirbaş H, İlhan İÖ, Doğan YB (2004) Alkol bağımlısı hastalarda bağımlılık sürecinin problem çözme yolları ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 5:8-11.
- Daniel LT (2020). Perceived parenting, attachment style, alexithymia and emotional intelligence in people with alcohol dependence: a comparative study (Doctoral Thesis). India, Central Institute of Psychiatry.
- Engin E, Savaşan A (2012) Alkol bağımlılarının psikoterapi süreçlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 3:75-79.
- Epstein NB, Baldwin LM, Bishop DS (1983) The McMaster family assessment device. *J Marital Fam Ther*, 9:171-180.
- Er S (2020) Alkol-madde bağımlılarında öz aşkınlık ile depresif belirtiler, benli saygısı ve kontrol odağı ilişkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, İstanbul Üniversitesi.
- Erdem G (2019) Üniversite öğrencilerinde alkol kullanımını yordayan koruyucu etkenlerin bağlamsal kuram üzerinden araştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34:19-33.
- Fraley RC, Waller NG, Brennan KA (2000) An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *J Pers Soc Psychol*, 78:350-365.
- Gezgin M (2010) Suça sürüklenen ergenlerde denetim odağı: İzmir örneğinde bir çalışma (Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi.
- Gibbs LE (1983) Validity and reliability of the Michigan alcoholism screening test: a review. *Drug Alcohol Depend*, 12:279-285.
- Güngör BB, Gülseren Ş, Dalmış A, Zorlu N (2013) Alkol bağımlılığı başlangıç yaşı ve aile öyküsünün dürtüsellik ve kompulsivite ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 14:267-274.
- Gruber E, Diclemente RJ, Anderson MM, Lodico M (1996) Early drinking onset and its association with alcohol use and problem behavior in late adolescence. *Prev Med*, 25:293-300.
- Hazan C, Shaver PR (1987) Romantic love conceptualized as an attachment process. *J Pers Soc Psychol*, 52:511-524.
- Howard MS, Medway FJ (2004) Adolescents' attachment and coping with stress. *Psychol Sch*, 41:391-402.
- İlhan Öİ, Doğan YB, Demirbaş H, Boztaş MH (2002) Alkol bağımlılarında alkole başlamada belirleyici risk etmenlerinin gelişim dönemlerine göre incelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 3:84-90.
- İnce A, Doğruer Z, Türkçapar MH (2002) Erken ve geç başlangıçlı erkek alkol bağımlılarında sosyodemografik, klinik ve psikopatolojik özelliklerin karşılaştırılması. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 5:82-91.
- Kaplan HI, Sadock BJ (2004) Klinik Psikiyatri (Çeviri Ed. E Abay). Ankara, Nobel Tıp Kitabevleri.
- Karaağaç H, Esenkaya Usta Z, Usta A, Gümüş Yarmalı M, Gödekmerdan A (2017) Kayseri eğitim ve araştırma hastanesi AMATEM kliniğinde yatarak tedavi gören hastaların sosyo-demografik özelliklerinin retrospektif analizi. *Dusunen Adam*, 30:251-257.
- Keskin D (2019) Alkol ve madde bağımlılarında kontrol odağının tedavi motivasyonu ile ilişkisinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, Üsküdar Üniversitesi.
- Kocaoğlu M (2018) Alkol ve madde kullanım bozukluğu nedeniyle ayaktan tedavi gören hastaların çocukluk çağı travmaları, bağlanma stilleri ve mizaç özellikleri açısından karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep, Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Kolay Akfırt S, Çakıcı E, Çakıcı M (2009) Üniversite öğrencilerinde sigara-alkol kullanımı ve aile sorunları ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 10:40-47.
- Koroğlu E (2016) Klinik Psikopatoloji. Ankara, HYB Basım Yayın.
- Köşger F, Altınöz AE (2019) Tıp fakültesi öğrencilerinde bağlanma biçimi ile madde kullanma eğilimi arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 21:367-372.
- Kural S, Evren C, Çakmak D (2005) Alkol/madde bağımlılığında kişilik bozukluğu ek tanısının diğer I. eksen tanıları ve çocukluk çağı kötüye kullanımı ve ihmali ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 6:9-18.
- Küçükşen K, Şener MM, Tekin HH, Demirel B (2016) Madde bağımlısı bireylerde aile işlevselliği ve sosyal destek algısı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 53:199-212.

- Massey SH, Compton MT, Kaslow NJ (2014) Attachment security and problematic substance use in low-income, suicidal, African American women. *Am J Addict*, 23:294-299.
- McNally AM, Palfai TP, Levine RV, Moore BM (2003) Attachment dimensions and drinking-related problems among young adults: The mediational role of coping motives. *Addict Behav*, 28:1115-1127.
- Matejevic MD, Jovanovic D, Ilic M (2014) Functionality of family relationships and parenting style in families of adolescents with substance abuse problems. *Procedia Soc Behav Sci*, 128:281-287.
- Murase H, Simons RM, Simons JS (2021) Distinct paths to alcohol problems: Impacts of childhood maltreatment, attachment insecurity, and interpersonal problems. *Addict Behav*, 115:106780.
- Mutlu EA, Öztürk Sarıkaya Ö (2019) Bir AMATEM kliniğinde tedavi gören hastaların sosyodemografik verilerinin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22:276-285.
- Nomura Y, Wickramaratne PJ, Warner V, Mufson L, Weissman MM (2002) Family discord, parental depression, and psychopathology in offspring: ten-year follow-up. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 41:402-409.
- Nurmedov S, Darcin AE, Erol TC, Noyan O, Yılmaz O, Dilbaz N et al. (2015) Erkek bağımlılar ve ebeveynlerinde bağlanma biçimi ve kontrol odağının klinik özellikler ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 16:127-133.
- Ögel K, Çelikay H, Başabak A (2017) Aile bağımlılık profil indeksinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirliği. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 20:255-262.
- Öner S, Şaşmaz T, Buğdaycı R, Kurt AÖ, Uğurhan F, Tezcan H (2006) Sokakta çalışan ya da yaşayan çocuklarda sigara alkol ve madde kullanma prevalansı ve etkileyen faktörler. *Klin Psikofarmakol Bulteni*, 16:15-21.
- Pektaş Ö, Mırsal H, Kalyoncu ÖA, Tan D, Beyazyürek M (2003) Remisyondaki alkol bağımlılarında kontrol odağı. *Bağımlılık Dergisi*, 4:72-75.
- Republic of Turkey Ministry of Health (2016) Health Statistic Yearbook. Ankara, Republic of Turkey Ministry of Health.
- Republic of Turkey Ministry of Interior Turkish National Police Counter Narcotics Department (2019) Turkish Drug Report 2019, Ankara, Republic of Turkey Ministry of Interior Turkish National Police Counter Narcotics Department .
- Rotter JB (1966) Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychol Monogr*, 80:1-28.
- Satan M (2018) Alkol veya madde bağımlılığı tanısı almış hastalarda problem çözme becerilerinin kontrol odağı ile ilişkisi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, Üsküdar Üniversitesi.
- Sümer N (2006) Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21:1-22.
- Sümer N, Oruçlular Y, Çapar T (2015) Bağlanma ve bağımlılık: çerçeve ve derleme çalışması. *Bağımlılık Dergisi*, 16:192-209.
- Şimşek G (2020) Alkol kullanım bozukluğu olan ebeveynlerin bağlanma stilleri ve ebeveyn algılarının kendi ebeveynlik tutumları ile ilişkisi (Uzmanlık Tezi). İstanbul, Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
- Tunçay AF (2020) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullandığı tespit edilen kişilerin mizaç-karakter özellikleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Mersin, Çağ Üniversitesi.
- Tütüncü S (2020) Derleme: köken aile tutumlarının psikopatoloji üzerine etkisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1:49-56.
- Vatansever M (2016) Alkol bağımlılığı olan ve olmayan bireylerde affetme ile utanç-suçluluk duyguları ve öfke ruminasyonu arasındaki ilişkinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Ankara Üniversitesi.
- World Health Organization (2018) Global Status Report on Alcohol and Health 2018. Geneva, World Health Organization.
- Yüncü Z, Yıldız U, Kesebir S, Altıntoprak E, Coşkunol H (2005) Alkol kullanım bozukluğu olan olguların sosyal destek sistemlerinin değerlendirilmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 6:129-135.
- Zorlu N, Türk H, Manavgat Aİ, Karadaş B, Gülseren Ş (2011) Denetimli serbestlik uygulaması kapsamında başvuran hastalarda sosyodemografik, klinik özelliklerin ve alkol kullanım bozukluğu sıklığının geriye dönük değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 12:253-257.

Yazarların Katkıları: Çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağlandığı ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olduğu tüm yazar(lar) tarafından beyan edilmiştir.

Danışman Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Bu çalışma için finansal destek alındığı beyan edilmemiştir.

Authors Contributions: The author(s) have declared that they have made a significant scientific contribution to the study and have assisted in the preparation or revision of the manuscript

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared.

Financial Disclosure: No financial support was declared for this study.